

Manfred Kets de Vries

PSYCHOANALYTICUS EN
MANAGEMENTGOEROE

A close-up portrait of Manfred Kets de Vries, an elderly man with white hair and glasses, looking slightly to the right. He is wearing a colorful patterned shirt. The background is a textured, dark surface.

‘Als mens in
de natuur zijn
zonder te jagen
is als pokeren
zonder echt geld’

Tekst en foto's Hans Mulder

Hij is weer voor een paar dagen in Nederland, voor lezingen. Ik ontmoet hem in een hotel, hartje Amsterdam. Hij spreekt zacht, weloverwogen, het geroezemoes in de lounge noopt ons naar zijn kamer te gaan. De laptop gaat mee; in no time zie ik een eindeloze reeks foto's over het scherm gaan. Ik zie hem langzaam ouder worden als jager, in Afrika, Alaska, Siberië, waar niet? Een jagersleven in beeld, niet alleen voor zijn werk is de hele wereld zijn speelveld.

Wat betekent het jagen voor je?

'De jacht brengt me terug naar waar je als mens wortelt, je bent verankerd in een wereldwijd ecosysteem, je leeft samen met andere soorten: planten, dieren. Veel studies tonen aan dat de mens de natuur nodig heeft voor zijn geestelijke gezondheid - voor zijn mentale stabiliteit. Ik ben me er volledig van bewust dat de jacht diep en elementair deel uitmaakt van het mens-zijn. Al jagend *leest* de mens de natuur, doorziet hij zijn eigen rol, ontdekt en ontwikkelt hij onvermoede kwaliteiten in zichzelf. Met dat *lezen* bedoel ik *zoveel meer dan alleen maar kijken*, zoals zovelen doen. Ieder mens heeft behoefte aan "open space", in fysieke zin maar ook in het hoofd. Wat krijg je als je zoveel mensen bij elkaar in een stad stopt? Kijk maar, agressie...'

Inmiddels leeft meer dan de helft van de mensen op aarde in de steden. Is het een verloren zaak, voor onze kinderen?

'Niet helemaal, er is onderzoek gedaan naar gedrag van

'Ik heb altijd verlangd één te zijn met het buitenleven, en daar te vertoeven aan de rand van alle dingen - er in de leegte en stilte de menselijke smetten weg te wissen, zoals de vos zijn geur afwerpt in de koude onwereldsheid van het water - om dan als een vreemdeling terug te keren in de stad.'

J.A. Baker, *The Peregrine*

kinderen en dan ben je verbaasd hoe snel ze - als ze daartoe in de gelegenheid zijn - het natuurlijke leven en denken weer aanvaarden, weer terug zijn in dat elementair menselijke gedrag. Als je bestudeert hoe kinderen spelen, zie je hoeveel die activiteiten gebaseerd zijn op het patroon van homo sapiens, de jager... Geef in elk geval je kinderen nog de gelegenheid om "naar buiten" te gaan. Wat heeft de stad hun te bieden? Theaters, winkels... *shop till you drop*, als substituut voor de echte jacht...'

Mensen zeggen: oké, naar buiten, dat begrijpen we, maar moet je ook jagen?

'*Juist dat jagen is elementair*, in evolutionair biologisch opzicht zit jagen in onze genen. Ik zeg wel eens: als mens in de natuur zijn zonder te jagen is als pokeren zonder echt geld, jagend maak je deel uit van die natuur. Maar, zoals de Fransen zeggen, *chacun à son goût*. Sommige mensen voelen de drijfveer te jagen sterker dan andere.'

Je vertelde dat je jaagt omdat je je dan goed voelt.

'Ja, wanneer ik jaag, dan voel ik me goed, gelukkig, dat komt van heel diep, het heeft alles met *schoonheid* te

maken. Ik was onlangs in Siberië, zag de sneeuw op de bergtoppen, de verandering van de kleuren in de bossen, hoorde het ruisen van de rivier, het zingen van de maral herten, het opvliegen van een auerhoen... Geweldig! Ik heb gejaagd, maar niets geschoten. Maar dat is niet belangrijk, het is de ervaring. Als ik in de natuur ben voel ik me... *compleet*.'

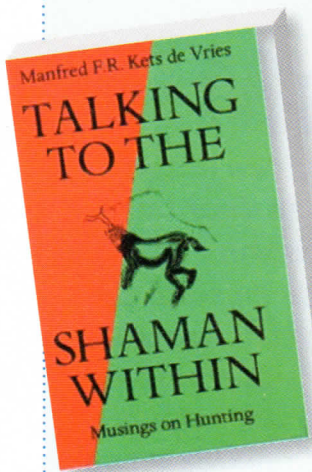
Praten met de sjamaan

De essentie van de jacht is niet eenvoudig in woorden te vangen.

Kets de Vries probeert in zijn boek *Talking to the shaman within, musings on hunting* vanuit zijn vakdiscipline als psychoanalyticus de complexe relatie tussen jager en het bejaagde dier uiteen te rafelen en te duiden. De jacht brengt de jager dicht bij zijn 'natuurlijke intelligentie', de kwaliteiten, talenten, passies en instincten die in het genetische model van de omnivore mens liggen opgeslagen en die in de moderne

beschaving stelselmatig zijn onderdrukt. Jagen is een fundamentele eigenschap van de menselijke soort. Het jachtinstinct is verankerd in de menselijke psyche, en, ondanks beschaving en verstedelijking, bepaalt het voor een groot deel nog steeds de manier waarop we ons leven vandaag de dag invullen. Kets de Vries' 'Praten met de sjamaan' verenigt een nuchtere academische hypothese met fascinerende verhalen uit zijn eigen leven als wetenschapper en jager.

Talking to the shaman within; musings on hunting (Engelstalig)
ISBN: 978-1-4917-3034-8, prijs: € 20,99

De jacht zou niet meer passen in de moderne, beschaafde wereld...

'Praat me niet over beschaving. Lees de kranten maar hoe het er in de wereld aan toegaat. Wanneer we echt een blik in ons binnenste werpen zijn we niet erg beschaafd. Probleem is vooral hoe we de menselijke agressie enigszins in acceptabele banen kunnen leiden. Ik heb in mijn boek over de jacht de ontwikkelingsgang van de menselijk soort beschreven, van het begin tot nu. Kortweg, het succes van de menselijke soort is te danken aan zijn rol als jager, als vleeseter. Zo is de huidige *homo sapiens* nog steeds geprogrammeerd: **we zijn omnivoren**. En vooral aan het eten van vlees ontlene we de ontwikkeling van onze hersenen. Denken vraagt veel eiwit en dat eiwit komt van vlees en vis; je ontkent **jezelf** als je dat ontkent. Beschaving is niets meer dan een flinterdun vernisje. Genetisch is er weinig veranderd, kijk maar hoe onze soort zich gedraagt in extreme omstandigheden, in oorlog, of bij natuurrampen... En kijk eens naar de ongelofelijk agressieve manier waarop die zogenaamd "vredelievende" mensen die tegen de jacht zijn zich gedragen.'

Je bent psychoanalyticus...

'Mensen willen **niet zien wat ze niet willen weten**. Voor velen heeft hun dierengevoel **religieuze** dimensies aangenomen. Het is een religie geworden met alle elementaire kenmerken van een **reactionaire** religie, inclusief **fundamentalisme**. "Alleen **mijn** religie is de juiste, de rest... ongelovigen. **Uitroeien dus!**" Dat verklaart die ongebreidelde agressiviteit in woord en daad. Vanuit hun geloof is iedere wandaad te rechtvaardigen. In Amerika staat een aantal van die "diervriendelijke" organisaties niet voor niets op de terroristenlijst. Tja, en dan hebben we ook nog Walt Disney... generaties van kleine kinderen zijn opgegroeid met het idee dat dieren kunnen praten, tapdansen en zingen. Maar helaas voor hen, de natuur is geen **rosegarden**. Anti-jacht is vaak ook een vorm van **negatieve identificatie**.

Het heeft te maken met bepaalde dingen niet **willen** zien: het psychologische verdedigingsmechanisme van de **ontkenning**. Bang zijn om echt te zien wat er in ons binnenste leeft. Ik denk dat veel van die felle anti-jagers in feite bang zijn voor hun eigen agressie. Misschien dat ze bang zijn **hun eigen zelfcontrole** te verliezen, en hun eigen agressie dus maar projecteren op jagers, dat is makkelijker.'

Foto: Werner Nagel

Na het jachtverbod holde in Kenia de olifantenstand omlaag

Foto: Mariel Beelaerts

Het is bij ons jagers natuurlijk ook niet altijd rozengeur en maneschijn...

'Natuurlijk liggen aan die aversie tegen de jacht vaak nare, persoonlijke ervaringen ten grondslag. Er is altijd een reden waarom mensen zich op een bepaalde manier gedragen. (Zucht) Natuurlijk, af en toe zullen ze ook wel eens gelijk hebben over het gedrag van sommige jagers, nou... jagers? **Schieters** zonder enige betrokkenheid met de natuur, geen enkel gevoel voor duurzaamheid en al helemaal geen ecologisch besef. En iedere jager weet dat het, alle goede bedoelingen ten spijt, natuurlijk wel eens verkeerd gaat. Als jagers maken we fouten, vergissingen. Zoals overal waar mensen actief zijn. Maar fouten zijn er om te vermijden, je kunt niet zomaar iets nuttigs en zinvol verbieden omdat er **fouten** gemaakt worden.'

**Als jagers maken we fouten,
vergissingen, maar fouten zijn
er om te vermijden**

Het gebeurt wel, in Nederland, Afrika...

'Om een voorbeeld van stompzinnig gedrag te geven, zie wat er in Kenia is gebeurd! De jacht is daar verboden. Na dat verbod holde de olifantenstand naar beneden, ze hadden geen waarde meer. En omdat roofdieren - vooral leeuwen en buffels - gevaarlijk zijn, kon je ze maar beter doden. En om verder te gaan met dit tragisch verhaal, in het parlement in Kenia gingen er zelfs stemmen op om maar **alle** beesten te doden omdat daar toch alleen maar narigheid van kwam. Dus nadat de jacht was verboden, zagen ze alleen maar de ellende, de **nadelen van wilde dieren**. Logisch, ze willen niet dat hun kinderen gedood worden, hun akkers vertrappt. Om dieren daar te behouden moeten ze **een economische waarde vertegenwoordigen**. That's life, *what doesn't pay, doesn't stay*. En het ergste? De natuurorganisaties zien wat er is gebeurd, maar doen of hun neus bloedt! **Absolute gespletenheid** tussen wat ze beweren te willen en wat er feitelijk gebeurt! Alleen maar tegen de jacht! **Over religieus fundamentalisme gesproken**. De laatste dieren leven nu in een paar nationale parken - en dat aantal holt door stropen snel achteruit.'

Heb je een voorbeeld waar het wel goed gaat?

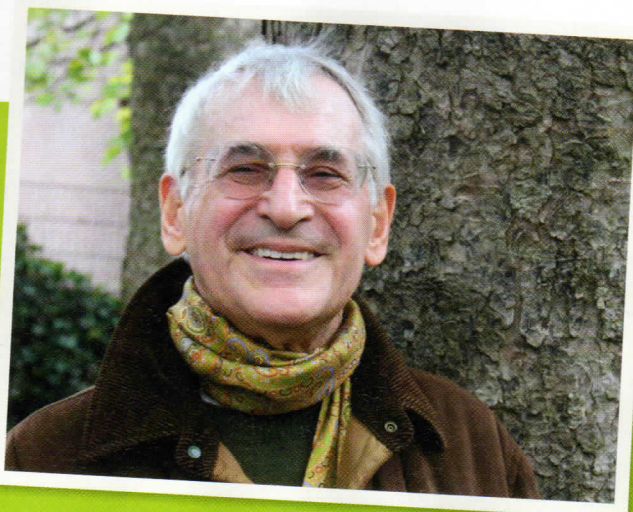
'Ja, Zimbabwe - overigens niet mijn favoriete land met die vreselijke Mugabe - maar ze hebben daar wel begrepen dat dieren een economische waarde vertegenwoordigen. Dankzij *Operation Campfire* komt een deel van de inkomsten uit de jacht ten goede aan de lokale bevolking. Die krijgt ook het meeste van het vlees. Dus zijn ze zuinig op het wild, ondanks dat er schade is. Dus daar lopen nog altijd veel buffels, antilopen en olifanten.'

Je hamert in je boek nogal op het duurzaamheidsaspect.

'Ja, de *sustainability question*, die is essentieel. De menselijke soort heeft de natuur in grote mate verstoord. Het is dan ook een onzinnig idee dat je er nu je handen vanaf kunt trekken en alles op zijn beloop kunt laten. Als de balans tussen mens en natuur, planten, dieren en vissen verstoord is - en dat is nu overal het geval - zijn de gevolgen voor flora en fauna en de mens zelf, enorm. Kijk hier in Nederland naar de problemen met de zwijnen, de ganzen, het verdwijnen van de weidevogels.'

Wat kun je als jager doen om het publiek daarvan te overtuigen?

'Laat je beweegredenen zien, geef toe dat er rotte appels tussen de jagers zitten, dat er nog steeds dingen gebeuren waar jij - als jager van deze tijd - niet achterstaat. En ja, dat het soms fout gaat, soms heel erg fout, dat je daar afstand van neemt, maar laat vooral zien dat jouw handelen past - *en daarom een plek kan opeisen!* - in een *duurzaam proces*. Heb het niet alleen over *die rationele, beheerargumenten*

Manfred Kets de Vries

Manfred Kets de Vries (1942) is een Nederlands psychoanalyticus, managementwetenschapper en econoom die als hoogleraar humanresource management en leiderschapsontwikkeling verbonden is aan INSEAD in Fontainebleau.

Hij is hoogleraar aan de McGill University, de Ecole des Hautes Etudes Commerciales, Montreal, en de Harvard Business School.

Kets de Vries verwierf bekendheid met zijn onderzoek naar leiderschapsstijlen en treedt regelmatig op als adviseur bij internationale ondernemingen. Hij schreef diverse bestsellers over leiderschap, waaronder *Wat leiders drijft* en *Seks & Geld, Geluk en Dood*. In zijn vrije tijd is hij te vinden in de regenwouden en savannen van Midden-Afrika, de Siberische taiga, het Pamir- en Altaigebergte, Arnhemland of binnen de poolcirkel. Hij komt uit een familie van jagers en jaagt al sinds zijn vroege jeugd. Manfred Kets de Vries woont in Parijs en Zuid-Frankrijk.

alsof het een nare plicht is, een corvee! Alsof je je moet verontschuldigen voor wat je doet. **Bullshit!** Je jaagt omdat je vindt dat je dat moet doen, om de balans in de natuur te bewaren, omdat je natuurbewust bent, omdat je de natuur wil versterken, en ook omdat je dat met plezier doet en... **dat de natuur daar garen bij spint!**

Concreet...

'Realiseer je dat je een ambassadeur bent van de jacht. En herhaal keer op keer het belang van jouw handelen in het perspectief van *duurzaamheid*... Draag die boodschap uit! Als je praat over je rol in de natuur, dan hebben we een grote voorsprong op de anti's: *wij doen tenminste nog wat, zij doen niets!*' •

